

חינוך לחיים

פרשת בחוקותי

ר' יעקב ניימן זצ"ל מורו ורבו של אבי ז"ל מביא בשם בנו של הסבא מקלם רבי נחום זאב ז"ל, את הפירוש "אם בחוקותי תלכו", מה ענין "ההליכה" לשמירת התורה והמצוות? ומסביר במשל, לקבוצת אנשים שהסיבה סביב שולחן, והיתה עסוקה באכילה ושתייה. בשעת הסעודה, לא היה הבדל בין איש לחברו, ורק לאחר שקמו הסועדים מהשולחן וביקשו ללכת לדרכם, נשאר אחד מהם לשבת. התפלאו, מדוע ממשיך האיש לשבת? לאחר זמן ראו שהאיש קטוע רגליים, וכל עוד הסבו סביב השולחן, לא שמו לב לכך, ורק לאחר שסיימו את סעודתם, שמו לב. שכל זמן שלא צריכים להשתמש ברגליהם, לא היה האיש שונה יותר מחבריו, ורק לאחר שכל אחד קם כדי ללכת, בלט מומו של האיש הקיטע. אותו הדבר זה בעבודת ה', ישנם אנשים שיושבים בישיבה אחת, ולומדים במשך שנים בצוותא בלי שיהיה הבדל בין איש לרעהו. מתי מתחילים להכיר בהבדלים ובשינויים? כשכל אחד פונה ו"הולך" לדרכו, בעולם הגדול, רק אז ניתן להבחין למי יש "רגליים" ומיהו "קטוע רגליים". ישנם כאלה אשר כל רוח קלה מהפכת אותם, והם אינם יכולים לעמוד כנגדה, ולעומתם ישנם כאלה שמהלכים ביציבות איתנה, וכל רוח שבעולם אינן יכולות להזיזם ממקומם. לכן אמרה תורה "אם בחוקותי תלכו", שתלכו עם התורה, שתהיינה לכם רגליים להתהלך בהן עם התורה, בכל זמן ובכל מצב, כדי שיתקיים בכם "תרחיב צעדי תחתי ולא מעדו קרסולי"

ידוע שעל הבניין של ישיבת חכמי לובלין חרטו את הפס' "לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם" – הסביר פעם ראש הישיבה למה דווקא החליט לחרות דווקא פס' זה – "לכו" – כאשר הנכם הולכים – יוצאים מהבית מדרש החוצה אזי צריך שתשמעו לטללי היראה שהרעיפו עליכם בישיבה. לא די איפוא שכאשר תהיו 'שתולים' בבית ה' תחיו זאת. ופעם כיבד את אחד מתלמידיו להסביר מה מיוחד בישיבה והסביר ע"פ המשנה בשבת – שלושה דברים צריך אדם לומר בביתו ערב שבת עם חשיכה: עשרתם? ערביתם? הדליקו את הנר! והסביר 'כיום הזה' אנחנו נמצאים בתקופת ערב שבת עם חשיכה – חסר אור, מחשיך. וכאן באה המשנה ומלמדת שיש לומר: עשרתם – מעשרים את בחורי ישראל ונוטלים את המובחרים שבהם. ערביתם – כאשר תצאו מהישיבה ומתערבבים בכלל ישראל. הדליקו את הנר – תזכרו להדליק את אור התורה בכלל ישראל כולו. סלקו את החושך והאירו את חשכת הגלות. וזה כדברי הר"י "לכו בנים – שמעו לי"

ללמדנו – אם בחוקותי תלכו – שתהיו עמלים בתורה, עמל זה בדרך כלל מקומו בתוך הת"ת והישיבה. שם באטמוספירה הרוחנית שספוגה כולה אהבת תורה (כמובן בבחינת 'תלכו' צעד אחר צעד קדימה ובכל יום מוסיף הבנה והשגה וקומתו הרוחנית הולכת ונבנית – הליכות עולם לו' – הולך ובונה את עולמו). אבל התורה מלמדת שלא די שיהיו הדברים יפים לשעתם – בעוד הבחור עלם חמודות והוא ספון ראשו ורובו בבית המדרש, אלא גם כאשר 'תלכו' – גם כאשר הוא נוטש את הקן הבית מדרשי החמים לטובת תלאות החיים, עליו להצטיק את בית המדרש החוצה. שלא חלילה יעניק לו גט כריתות ברגעים שאין משגיח לוטש עיניים וחבר שעוקף אותך בליבון הסוגיה.

ולפיכך אומר ר' יעקב נברא האדם יחידי כדי שידע שכל המעלות הנפשיות תלויות רק בו – ואף אם לא תהיה לו עזרה לכך משום אדם, ג"כ יש בידו לרכוש כל המעלות הנפשיות, כי לא יתכן שהקב"ה יברא האדם בהעדר השלמות, שרכישת המעלות הנפשיות תהיה תלויה גם באחרים. ומפורש כתוב בתורה "בפיך ובלבבך לעשותו" אבל מכיוון שהאדם בטבעו עצל הוא ובעצמו איננו מגיע לעד כמה שידו מגעת – לכן דרוש שכל אחד יקנה לו חבר או חברים ויעזור איש לרעהו ויחזקנו בעבודת ה' אבל לא להסתפק בזה לבד, שרק עם הרבים יהיה טוב, אלא צריך האדם להשתדל שאפילו כשהוא לבדו ישמור את התורה בלא שום שינוי.

שהרי למה נאמר "תלכו"? למה לא "תעשו", "תקיימו", "תשמרו"? אלא קל יותר ליהודי לקיים את מצוות התורה בדקדוקיה כאשר הוא מצוי בבית: בבית המדרש, בחברת רבותיו ומשפחתו. אבל כאשר הוא הולך מהם ונשאר לבד זה יותר קשה. ולכן מבחן התורה הוא "אם בחוקותי תלכו". אם גם לבד, בדרך כשאתם הולכים, קיום המצוות תואם לקיום המצוות בבית, אז מגיעות לכם כל הברכות שבעולם – "ונתתי גשמיכם בעתם".

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com